

έρευνα/κοινωνία 03

τις πολιτικές προστασίας του καταναλωτή όταν κατασχεθεί η κατοικία σου, για να ενοικιάσεις διαμέρισμα. Επιτρέπει την περιβαλλοντική υποβάθμιση για να δημιουργήσει νέες «πράσινες» αγορές και υποδομές, νέες ροές αποβλήτων, εμπορίου και διαχείρισης πόρων και υποβαθμίζει την καθημερινότητά σου σε εργασία και γειτονιά για να αποκτήσει νόημα η τουριστική σου απόδραση. Η ελεύθερη οικονομία φτιάχνει με το δεξί, ό,τι χαλάει με το αριστερό. Σκόπιμα. Όχι κατά λάθος.

Βιομηχανοποίηση πόρων και υπηρεσιών

Έτσι και στο Καστέλι. Οι εργάτες της γης που θα μείνουν άνεργοι θα τροφοδοτήσουν την ελεύθερη αγορά με ένα εργατικό πλεόνασμα φθηνής ή αδήλωτης εργασίας. Νέα προγράμματα και θέσεις μετακλητών θα χρηματοδοτηθούν. Η πάταξη της μαύρης εργασίας μπορεί να ανατεθεί ιδιωτικά. Μια νέα αγορά θα ανατείλει. Ο περιορισμός της καλλιεργήσιμης γης και της εγχώριας παραγωγής θα αυξήσει τη ζήτηση των βιομηχανικά παραγομένων προϊόντων και των εισαγωγών. Η μόλυνση του υδροφόρου ορίζοντα θα οδηγήσει σε νέα συστήματα καθαρισμού, εργολαβίες διαχείρισης υδατικών αποθεμάτων, δικαιώματα χρήσης και αύξηση της ζήτησης ενός πόρου που θα σπανίσει.

Κολοσσοί της βιομηχανίας ανακαλύπτουν τη γη της επαγγελίας στην Κρήτη, καθώς εδώ είναι πολλά τα δικαιώματα και λίγες οι υποχρεώσεις τους. Η προετοιμασία υποδοχής της βιομηχανίας έχει ξεκινήσει μια δεκαετία τώρα (2009-2019). Αφού έγιναν οι αναγκαίες νομοθετικές προσαρμογές ξεκίνησε η υλοποίηση του σχεδίου εφαρμογής. Με πράξεις και συνειδητές παραλείψεις ο εθνικός νομοθέτης χωρίς ενημέρωση, λογοδοσία και λαϊκή νομιμοποίηση αλλάζει το χαρακτήρα της οικονομίας του νησιού. Από γεωργικό-τουριστικό τον μετατρέπει σε βιομηχανικό.

Οι πράξεις εκβιομηχάνισης της οικονομίας του νησιού είναι:

- Το ειδικό χωροταξικό της βιομηχανίας (ΦΕΚ Α.Α.Π. 151/13.4.2009)
- Το αναθεωρημένο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο της Περιφέρειας Κρήτης που επιτρέπει έργα και δραστηριότητες βιομηχανικού χαρακτήρα σε περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλους, υδροφόρους ορίζοντες, περιοχές αρχαιολογικού ενδιαφέροντος και περιοχές Natura (Αριθ. 42284/13.10.2017 (ΦΕΚ ΑΑΠ 260/08.11.2017)
- Η αδρανοποίηση των περιβαλλοντικών ελέγχων (ΦΕΚ Α' 5/2018, Ν. 4512/2018)

- Η ενεργειακή διασύνδεση για κάλυψη δυναμικού ζήτησης από βιομηχανικά έργα (Αποφάσεις ΡΑΕ υπ. αριθμόν 838/2018, 816/2018).
- Η βιομηχανική παραγωγή ΑΠΕ για κάλυψη του δυναμικού ζήτησης από βιομηχανικά έργα.
- Η πετρελαιοπαραγωγή (ΦΕΚ Α' 46, Α' 47, Α' 48/2018, Νόμοι 4524, 4525, 4526/2018)
- Η απορρύθμιση της περιβαλλοντικής αδειοδότησης (βλ. άρθρο «Ανάπτυξη παντοπωλείο» στην Εφ.Συν.).
- Η καινοφανής αδειοδότηση βιομηχανικών έργων που προσβάλλει το άρθρο 24 Π Σ, και τα ειδικότερα κριτήρια χωροταξικής διάρθρωσης, τους όρους διαβίωσης, την προστασία του περιβάλλοντος, το πολιτιστικό περιβάλλον και τη μέριμνα για τον κοινωφελή χαρακτήρα του σχεδιασμού (Ν. 3894/2010)
- Τα Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Στρατηγικής Επένδυσης (ΕΣΧΑ-ΣΕ) και τα Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Δημοσίου Ακινήτου (ΕΣΧΑΔΑ) που δεν στηρίζονται στο χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό της ευρύτερης περιοχής για την υποδοχή στρατηγικών επενδύσεων (Ν.4447/2016).

Οι παραλείψεις που διαμορφώνουν το βιομηχανικό χαρακτήρα του νησιού είναι:

- Η έλλειψη ανταγωνιστικού χωροταξικού σχεδιασμού προς τη βιομηχανία (ειδικό χωροταξικό φυσικού περιβάλλοντος, αρχαιολογικών χώρων, πρωτογενούς τομέα)
 - Η έλλειψη επιστημονικών τεχνικών κριτηρίων που εγγυώνται μια ομοιογενή εκτίμηση των σεναρίων των κινδύνων και των αντίστοιχων δαπανών αποκατάστασης και οριοθέτηση της απαραίτητης ασφαλιστικής κάλυψης για κάθε επικίνδυνη βιομηχανική δραστηριότητα (Ν. 4409/2016 σ.σ. με το Π.Δ. 148/29-9-2009).
- Η βιομηχανοποίηση της Κρήτης εισέρχεται αυτή τη στιγμή αδιόρατα σε όλες τις δραστηριότητες μέσω προγραμμάτων, επιδοτήσεων και νομοθετικών παρεμβάσεων. Γιατί η οικονομία πρέπει να περνά αν είναι δυνατόν από όλες τις δραστηριότητες. Η ροή του κεφαλαίου στο ξεχασμένο από τη βιομηχανία νησί της νοτιοανατολικής Μεσογείου πρέπει να κάνει τον κύκλο της καταστροφής και της δημιουργίας.

Από το πιο απομακρυσμένο τόπο μέχρι το αστικό κέντρο. Όλες τις ημέρες της εβδομάδας. Από την παραδοσιακή τέχνη των υφαντών μέχρι τη σύγχρονη παραγωγή ενός λογισμικού. Από τις εταιρίες καλλιεργητών μέχρι την εμπορία σπόρων και πολλαπλασιαστικού υλικού. Το

κεφάλαιο για να είναι παραγωγικό απαιτεί διαρκή ροή στο χώρο και το χρόνο. Είναι αυτή η «καπιταλιστική ροπή για τον εκμηδενισμό του χώρου μέσω του χρόνου» που αναφέρει ο Ντ. Χάρβεϊ, που αίρει κάθε εμπορικό εμπόδιο, πραγματικό ή θεσμικό, απορρυθμίζει την περιβαλλοντική προστασία και αφήνει έκθετη την τοπική παραγωγή και εργασία στο διεθνή ανταγωνισμό.

Με όχημα την αποπληρωμή του χρέους οι πλουτοπαραγωγικοί πόροι της χρεωμένης χώρας μας θα λεηλατηθούν. Ξένα συμφέροντα με τη σύμπραξη τοπικών παραγόντων. Η περίπτωση μας είναι ένα φρικτό παράδειγμα εφαρμογής του «αρπακτικού καπιταλισμού» όπως τον περιγράφει ο Ν. Τσόμσκι. Η βιομηχανοποίηση δεν είναι όπως ήταν παλιά. Στο παρελθόν οδηγούσε στην απασχόληση των εργαζομένων και την άνοδο του βιοτικού επιπέδου των καταναλωτών. Λόγω του κρατικού της χαρακτήρα (π.χ. δημόσιες επιχειρήσεις), ή του συλλογικού της σκοπού (π.χ. ενώσεις παραγωγών), συνδεόταν με την ανακατανομή του πλούτου και την ανταπόδοση των εσόδων της στην κοινωνία. Σήμερα όμως λόγω του ιδιωτικού της χαρακτήρα συνδέεται με τη χαμηλόμισθη εργασία, τον περιορισμό των εργασιακών δικαιωμάτων και την ανεργία. Λόγω της συγκέντρωσής της συνδέεται με τη μονοπώληση των προσόδων και των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης. Η βιομηχανική παραγωγή σήμερα αυξάνει την κοινωνική ανισότητα και τη φτώχεια.

Λόγω της υψηλής της έντασης, της τεχνολογικής ικανότητας να εκμεταλλεύεται απρόσβατα μέχρι σήμερα εδάφη και πόρους και της αυτοματοποίησης της παραγωγής προκαλεί σοβαρές και συχνά ανεπίστροφες οικολογικές καταστροφές.

Η επένδυση στο Καστέλι είναι μια από τις πρώτες εκφράσεις της βιομηχανοποίησης της Κρήτης. Μαζί με τη βιομηχανική παραγωγή ενέργειας, την εξόρυξη πετρελαίου, την επέκταση της τουριστικής βιομηχανίας και τα οδικά έργα στον ορεινό όγκο, βάζει την πρώτη ψηφίδα στο επενδυτικό μωσαϊκό του νησιού. Δυστυχώς το αεροδρόμιο στο Καστέλι, όπως και όλα τα υπόλοιπα έργα προμηνύουν την έλευση ενός καθεστώτος σπανιότητας γης και πόρων στην Κρήτη. Σπανιότητα σε πραγματικό επίπεδο (έλλειψη καλλιεργήσιμων εκτάσεων) και ιδιοκτησιακό επίπεδο (μονοπωλιακή κατοχή γης).

Αυτό θα πρέπει να εμβολιάσει τη σκέψη όσων εναποθέτουν τις ελπίδες τους στην καπιταλιστική ανάπτυξη, την ανάπτυξη που οργανώνεται, ελέγχεται και καρπώνεται ιδιωτικά.

Ιδέες στον αντίποδα της βιομηχανοποίησης

Κανείς δεν μπορεί με σαφήνεια να πει τι πρέπει να γίνει, και όποιος το κάνει νομίζω περισσότερο να προκαλέσει για τα κίνητρά του, παρά θα βοηθήσει. Εντούτοις, εξαιτίας της ανιδοτελούς ενασχόλησής μου με το θεσμικό πλαίσιο και το περιβάλλον του νησιού, πιστεύω ότι για να υπάρξει ένα κοινό όραμα στον αντίποδα της βιομηχανοποίησης του νησιού, θα πρέπει ο εθνικός χωροταξικός σχεδιασμός να συμπληρωθεί από τρία νέα ειδικά χωροταξικά: α) για τον Πρωτογενή τομέα, β) για το Περιβάλλον και γ) για τους Αρχαιολογικούς χώρους.

- Το Χωροταξικό για τον Πρωτογενή τομέα πρέπει να διεκδικήσουν με ψήφισμα: οι αγρότες, οι κτηνοτρόφοι, οι οινοπαραγωγοί, οι γεωπόνοι, οι τυροκόμοι, οι μελισσοκόμοι, οι μεταποιητές και έμποροι αγροτοκτηνοτροφικών προϊόντων και οι ενώσεις τους.
- Τα Χωροταξικό για το Περιβάλλον πρέπει να το διεκδικήσουν με ψήφισμα: οι φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, οι ακαδημαϊκοί, οι παραγωγοί της παραδοσιακής γεωργίας, οι σύνδεσμοι αλιέων, οι ορειβατικοί σύλλογοι, τα γραφεία εναλλακτικού τουρισμού, τα ιδιωτικά θεραπευτήρια αποκατάστασης, τα αθλητικά και προπονητικά κέντρα, οι διοργανωτές αγώνων και τα αθλητικά σωματεία, οι παρατηρητές πουλιών και οι φυσιολάτρες.
- Το Χωροταξικό για τους Αρχαιολογικούς χώρους πρέπει να διεκδικήσουν με ψήφισμα: Τα τουριστικά γραφεία γενικού τουρισμού, οι καταδυτικοί σύλλογοι, οι διαχειριστές μαρίνων και καταδυτικών πάρκων, οι ενώσεις ξεναγών, τα μουσεία, οι ακαδημαϊκοί, οι σύλλογοι εκπαιδευτικών και οι πολιτιστικοί σύλλογοι.

Τον ολοκληρωμένο χωροταξικό σχεδιασμό θα συνοδεύσουν δημόσιες και ιδιωτικές πρωτοβουλίες που θα σέβονται το σπάνιο φυσικό περιβάλλον και την πολιτιστική ταυτότητα του νησιού και θα αφορούν:

- Κήρυξη των ενδιαιτημάτων απειλούμενων ειδών σε «περιοχές απολύτου προστασίας της φύσης».
- Συντήρηση και αποκατάσταση της τροφικής αλυσίδας των απειλούμενων ειδών.
- Καθολική απαγόρευση της θήρας και του υποβρύχιου ψαρέματος.
- Επανεισαγωγή ενδημικών ειδών κλωρίδας και πανίδας στο οικοσύστημα.
- Απαγόρευση βιομηχανικών δραστηριοτήτων (συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής ενέργειας από ΒΑΠΕ) εντός του δικτύου προστατευόμενων περιοχών Natura 2000.
- Ενοποίηση των προστατευόμενων περιοχών και σύνδεση του Ευρωπαϊκού μονοπατιού E4.
- Χωροθέτηση ορειβατικών καταφυγίων, αθλητικών και προπονητικών κέντρων και μαρίνων ιστιοπλοΐας.
- Αδειοδότηση κέντρων ιατρικού και θεραπευτικού τουρισμού και κέντρων αποκατάστασης της ψυχικής και σωματικής υγείας.
- Προστασία και πολιτιστική ανάδειξη της παραδοσιακής γεωργίας.
- Χωροθέτηση πάρκων παρακολούθησης ειδών ορνιθοπανίδας.
- Μελέτη χρηματοδότησης τοπικών προγραμμάτων από ενιαίο τέλος εισερχομένου τουρισμού.

Οι παραπάνω ιδέες είναι ένα πλέγμα θεσμικών παρεμβάσεων που επαναφέρουν την αξία της αγροτικής παραγωγής ως «το μόνο κεφάλαιο που αυξάνει την αξία του όσο περνά ο χρόνος», σέβονται το μακραίωνα πολιτισμό και το φυσικό περιβάλλον του νησιού, αναδεικνύουν ήπιες μορφές τουρισμού με μεγάλες πιθανότητες ευόδωσης και αύξησης της απασχόλησης, ενώ ταυτόχρονα καθιστούν την Κρήτη πρότυπο για ορθή περιβαλλοντική διαχείριση.